

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ז' שבט תשע"ט

מסכת חולין מ"ז - נ"ג ♦ זבים ב', ב' - ב', ד'

גליון מס' 1025

השבוע בגליון

- ♦ רוב ה'סירכות' אינן "טריפות", ואנו מחמירים מספק!
- ♦ רש"י - 'סירכה' תוצאה של נקב
- ♦ מדוע ריאות הבהמה אינן נקובות ככברה?
- ♦ דלקת ריאות ברפתות
- ♦ 'אינהו מיכל אכלי' - המשפט החוזר ונשנה במאות תשובות הלכתיות

- ♦ צד הכלה ביקש לבטל את השידוך - החתן אינו 'מיוחס'
- ♦ אסור לך להזיק את החפץ שלך!
- ♦ לקוח שהשתמש בחפץ לצרכים מוזרים, יפצה את המוכר
- ♦ בית הכסות שניקב, וה'מופת' שאירע ל"חתם סופר" זצ"ל

דף מו/ב הני תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקה

רוב ה'סירכות' אינן "טריפות", ואנו מחמירים מספק!

הריאה מחולקת לחמש אונות, כפי שמסביר הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ח הל' א'): "וחמש אונות יש לריאה. כשיתלה אותה אדם בידו ופני ריאה כנגד פניו, שלש מן הימין, ושתים מן השמאל". בגמרתנו מבואר, כי סירכה היוצאת מאונה של הריאה לאונה הסמוכה לה, אינה "טריפה". הסירכה הגורמת להטרפת הבהמה, היא סירכה היוצאת מאונה אחת ודבוקה באונה שאינה סמוכה לה.

רש"י - 'סירכה' תוצאה של נקב: לדעת רש"י (ד"ה "היינו") הסירכה היא תוצאה של נקב בריאה, אשר דרכו יצאו נוזלים שהתקשרו והפכו לריר. אף על פי שכעת הסירכה סותמת את הנקב, היא עלולה להסתבך באונות אחרות, או בסרכות אחרות ולהנתק מן הריאה, ואז הנקב ישוב ויפתח. העולה מדבריו, לכאורה, כי כל סירכה סותמת נקב. על הסרכות הקבועות, שלא יפלו לעולם, ניתן לסמוך, אך לא ניתן לסמוך על הסרכות הארעיות.

מדוע ריאות הבהמה אינן נקובות ככברה? התמיהה המתבקשת מאליה היא, כי אם אמנם כל סירכה מקורה בנקב שנוצר בדופן הריאה, הוי אומר, שהריאה מנוקבת ככברה, שהרי ברוב הבהמות יש סירכות לרוב. דא עקא, שכאשר בודקים את הריאה עצמה, בדרך כלל אין מוצאים בה נקבים. מדוע? כיצד יתכן שאין מוצאים נקבים בתהליך התהוות, היינו: נקב שנוצר ועדיין לא נסתם על ידי סירכה, וכי בו ברגע שהנקב נוצר הוא נסתם על ידי סירכה?

החמרה מחמת הספק: ה"ערוך השולחן" (יו"ד סימן ל"ט סעיף כ"ב, כ"ג) עומד על שאלה זו והוא מבאר, כי למען האמת, רוב הסרכות אינן סרכות שייצאו מנקב בדופן הריאה, אלא הן "רירין בעלמא" המופרשים מדופן הריאה, "ואנחנו, כל מה שאנו רואים אין בנו בקיאות להפריש בין סרכה ודאית לאינה ודאית או שאינה סרכה כלל, ומכל מקום, סרכות אמיתיות שהן מפני נקב, מועטים המה". נמצאנו למדים, כי הסרכות שמפניהן אנו כה חוששים, אכן אינן רווחות, אך מחמת הספק עלינו להטריף בהמה שהתגלתה בה סרכה ואיננו מצליחים לזהות אם סירכה אמיתית היא, מחמת נקב, או שהיא ריר המופרש מן הריאה בלבד.

תוספות - ה'סירכה' תגרום נקב בהתנתקותה: לדעת בעלי התוספות (ד"ה "היינו"), ה'סירכה' אינה מעידה על נקב בדופן הריאה, אך כאשר ה'סירכה' תנתק מן הריאה, עלול להיווצר נקב בריאה עקב הניתוק, ולפיכך, לפנינו בהמה שכעת אינה "טריפה", אך גורם הטרפתה בעתיד נעוץ בה כבר עתה, ומשכך, הרי היא "טריפה".

דבר העורך

נאמנותו של כלב

לפני עשרות שנים עמד הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בבית המוסר בירושלים, ותיאר בלהט רב את האדם, בחיר הבריאה, שכל היצורים נבראו למענו כדי שיוכל לשרת את קונו באמונה ובתמים. היה זה לפני כמאה וארבעים שנה, סיפר הגאון, כאשר עשיר נכרי, בעל עסקים ענפים, נסע אל היריד השנתי שכל סוחרי הארץ נהרו אליו. פמליה רבתי נלוותה אל הגביר הגדול. עגלות עמוסות בסחורה, משרתים רבים, שומרי ראש, סוחרים שביקשו ליהנות משיביב מסחרו של הסוחר המוצלח ואנשים שנדדו עם הגביר לכל מקום אליו נסע.

הגביר עצמו נסע אל היריד בכרכרו המפואר. איש לא הורשה לשבת עמו בתוך כרכרתו. על כרים וכסתות היה מיועדנו מיטלטל רכות בכרכרתו שנוטה בידי טובי העלונים. **איש לא** הורשה לשבת עם הגביר, אמרנו? אכן, איש לא הורשה, אבל כלב גדול ממדים הורשה גם הורשה. כלבו הנאמן והוותיק של הנכרי היה רובץ למרגלותיו, ומנמנם על השטיחים הנעימים שריפדו את ריצפת העגלה. **כלב** ציד בעל חוש ריח נדיר היה הכלב המיוחס. מפעם לפעם זינק הכלב מן הכרכרה, ורץ סחור, סחור, סביבות השירה. משנחה רוחו שב וקיפץ לעגלת אדוניו, שהעניק לו יחס מיוחד במינו. לא פעם אחת הציל כלב זה את אדוניו ואת פמלייתו משודדים ומחיות רעות. שנים ארוכות שררו יחסי רעות וידידות ביניהם, ואיש מבין הנוסעים בפמליה המכובדת לא ציפה לקבל מן הגביר יחס כה מלבב כפי שהעניק הלה לכלבו. **השירה** הגיעה העירה, וכוותיק ורגיל ניהל הגביר את מסחרו ביד רמה. ככל שהלכו והתרוקנו עגלות המשא שהוביל איתו, כך תפח שק הכסף שהוחזק במשך כל

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה לינצר** ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע י"ב בשבט תשע"א
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו עו"ד
הר"ר **שמואל לינצר** ומשפחתו שיחי - פ"ת

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם אריה לייב**
הפטקה ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אליעזר גליק** ז"ל
ב"ר יוסף שלמה ז"ל
נלב"ע י"א בשבט תשמ"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י בתו וחתנו **לוסיאן גלדצהר**

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה זלמן פורוש** ז"ל ב"ר יהושע מרדכי ז"ל נלב"ע ח' בשבט ומרת **שרה פורוש** ע"ה ב"ר אברהם ישראל ז"ל נלב"ע ד' בניסן **תנצב"ה**
הונצחו ע"י ידידו הר"ר **שאל יצחק פניגשטיין** ומשפ' שיחי - בני ברק

שיטתם של בעלי התוספות נזקקת גם היא לביאור הנפלא של בעל ה"ערוך השולחן". הגע עצמך. בהמה שלצווארה כרוכה פצצה מתקתקת שתתפוצץ בעוד שעה ותהרגנה, "טריפה" היא? חלילה וחס. היא בריאה, שלמה וכשרה, אלא שאנו יכולים לצפות את העתיד, שהיא תמות. כמו כן, סירכה זו התלויה בדופן ריאתה ומאיימת על חייה בהתנתקותה, עדיין לא פעלה את פעולתה, הריאה עדיין שלמה. מדוע, איפוא, יש להחשיב בהמה זו כ"טריפה" כעת?

ה"ערוך השולחן" מבאר, כי אנו חוששים, שהסירכה החלה להתנתק מן הריאה, והנקב בדופן הריאה כבר נוצר, אלא שהוא נסתם לעת עתה על ידי ריר או סירכה שיצאה מן הריאה. אך הנקב כבר קיים והבהמה "טריפה" כעת חיה [עיינין שם שיש מן הראשונים שכתבו להדיא, כי אף על פי שלא התנתקה הסירכה מן הריאה, "טריפה" היא, משום שהסירכה היא כמחלה על גופה וסופה למות].

יוצא איפוא, מסכם בעל ה"ערוך השולחן" (עפ"י הראשונים) כי הן לשיטת רש"י והן לשיטת בעלי התוספות, רוב הסרכות אינן גורמות ל"טריפה" ואנו מחמירים מחמת הספק בלבד. אם לדעת רש"י מאחר שרוב הסרכות הן רירים שלא יצאו מנקב, ואם לדעת התוספות משום שרירים אלו לא ינקבו את דופן הריאה בהינתקן ממנה, ורק סרכות אמיתיות המהודקות בה, ינקבו בהתנתקותם. מעתה, ניתן להבין היטב את שיטת הרמ"א, שהובאה במאמר הקודם, שניתן להקל בסירכה על ידי מישושה ומעיקתה, ואם נמצאה רכה ונימוחה, אינה סירכה. שכן, לא באנו לאסור סירכה זו אלא מחמת הספק, ועל כן הרמ"א הקל בה.

דלקת ריאות ברפתות: נסיים בהצצה קטנה לרפתות. הסירכות הנפוצות בבהמות נוצרות, בדרך כלל, מחמת דלקת ריאות. בזמן המחלה, קרום הריאה נעשה חדיר והריאה מפרישה חומרים על מנת ליצור רקמה חזקה יותר, לצורך החלמתה. סירכות אלו כה שכיחות, עד שכאשר אין מוצאים סירכות בריאת אדם, קיים חשד שהעדירות נובע מגידול בבלוטת יותרת הכליות, האחראית על החלמה באיזורים הדלקתיים. כדי להמנע מסירכות ככל האפשר, הרפתנים משתדלים לטפל בכל תופעת הצטננות של הבהמות ("מזון כשר מן החי" ח"ג פ"ח).

דף מט/ב אינהו מיכל אכלי

"אינהו מיכל אכלי" - המשפט החוזר ונשנה במאות תשובות הלכתיות

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הפנה בטובו את תשומת לבנו לדברי רב נחמן בסוגייתנו: "אינהו מיכל אכלי ולדידן מסתם נמי לא סתים".

בגמרתנו מבואר, כי אף על פי שבהמה שנמצא בה נקב במקומות מסויימים נחשבת "טריפה", אם נמצא נקב סתום על ידי הַקֶּלֶב טהור, אינה "טריפה" והבהמה מותרת באכילה, משום שחלב טהור מתהדק אל הבשר וסותם את הנקב באופן מוחלט. בני ארץ ישראל היו אוכלים חלק מסויים של החלב שבני בבל נקטו, שהוא מן החלקים של החלב האסורים באכילה. על כך אומר רב נחמן, כי אף על פי שבני בבל אינם אוכלים חלק זה של הַקֶּלֶב, מכל מקום, אם הוא סתם נקב בקיבה, הם רשאים לאכול את הבהמה ולא להחשיבה כ"טריפה", אף על פי שרק חלב טהור יכול לסתום את הנקב, והם הרי אינם אוכלים חלק זה של החלב, שכן, "אינהו מיכל אכלי ולדידן מסתם נמי לא סתים". כלומר, בני ארץ ישראל אוכלים חלק זה של החלב ולא יתכן שלנו, לבני בבל, הוא לא יהיה ראוי אפילו לסתימת חור שבקיבה.

הוראתו זו של רב נחמן חוזרת כחוט השני במאות רבות של תשובות הפוסקים לדורותיהם, כאשר הם מבקשים לומר, כי בדברים שיש מחלוקת לגביהם, ויש המתירים אותם ויש האוסרים אותם, אזי, גם האוסרים אינם מעניקים לדבר האסור את היחס החמור שהם מעניקים לדבר המוסכם על כולם שהוא אסור.

צד הכלה ביקש לבטל את השידוך - החתן אינו מיוחס: כך, נמצא את תלמידו של ה"חתם סופר" זצ"ל, הגאון רבי חיים סופר זצ"ל, בעל ה"מחנה חיים" (ח"ב אבן העזר סימן א) משתמש בביטוי זה, בסיפור סבוך שהובא להכרעתו. היה זה קשר שידוכים שעלה על שרטון בעקבות תגלית מדהימה שנחשפה. שתי משפחות מיוחסות באו בקשרי שידוכים, ולאחר תקופה התגלה, כי אבי החתן זנח את אשתו הראשונה בארץ רחוקה, ונשא את אשתו השנייה, אם החתן, על פניה. משפחת הכלה טענה, כי בכך הוא עבר על חרם דרבינו גרשום, שאסר לישא שתי נשים, וכי התנהגות זו יש בה כדי לפגום בייחוס של החתן, וממילא עומדת לרשותם האפשרות לבטל את קשר השידוכים כמקח טעות.

בעל ה"מחנה חיים" דן בארוכה במקרה שהובא לפניו, ולאחר שהוא טורח להדגיש כי עליהם לברר היטב את העובדות, הוסיף וכתב להם, כי "בעבירה אשר לא נתפשט בכל ישראל, כחרם דרבינו גרשום, שלא נתקבל בכל העולם, וגם יש אומרים שלא עשה כן מתחילה רק עד סוף אלף החמישי, אין זה נחשב פגם... כחכז"ל אינהו מיכל אכלו אנן מיסתם לא סתים". כוונת הדברים היא, כי אומנם, במקרים מסויימים ניתן להצדיק את ביטול השידוך כאשר מתברר שנעברו איסורי תורה. לא כן במקרה שלפנינו, מאחר שחרם זה אינו חל על כל קהילות ישראל (עיינין "שולחן ערוך" א"ע סימן א' סעיף ט'), אין להתייחס למי שעבר עליו כאל אדם שדבק "פגם" בו ובמשפחתו, שכן, בלתי אפשרי שאותו מעשה שבקהילות מסויימות מותר לעשותו, במקומות אחרים יכתים משפחה ב"פגם".

שעות היממה בידי שני גברתנים מטילי אימה. שמח וטוב לב סיים מידענו את מסחרו ולאחר התראה קצרה העלו לגלגלי הכרכות אבק בדרך חזר.

מזג האוויר האיר פנים לנוסעים. האביב נתן את אותותיו בבעלי החיים, שכמו ניעורו משנת החורף ובחזוהו רבתי צהלו הסוסים קדימה ומשכו בעוז את העגלות על נוסעיהן. בעגלתו של הגביר טרף הכלב הנאמן ארוחה דשנה שזה עתה ניצודה על ידו במעבה היער. לפתע זינק הכלב מן העגלה, רץ אל הכרכרה שהובילה את השיירה והחל לנבוח בעוצמה על הסוסים הרתומים לעגלה.

הסוסים המבוהלים עצרו באחת ממרוצתם, ועד מהרה נחפזו יושבי העגלות שנחבטו הגונות מן העצירה הפתאומית, לבדוק בשל מה הסער הגדול. עמדו אנשי השיירה סביבות הכלב, בעוד הלה נובח במלא גורנו, כאילו זה עתה גילה את מיתרי קולו. הוותיקים שהכירו את הכלב עוד מימי נעוריו, מיהרו לעלות על העצים הסמוכים ולבדוק אם אורבת לשיירה סכנה כל שהיא שהכלב מתריע מפניה. אך האופק נראה נקי. שמש בהירה שפכה אור זהוב על שדות מוריקים והדרך היתה בטוחה לחלוטין.

מאן הדואו ניסה להרגיע את הכלב, אחר הגיש לפניו עצם מפתה, אך מאומה לא הועיל. משכלו כל הקיצין, ירד האדון בכבודו ובעצמו אור הכרכרה והגיע למקום ההתרחשות. אותות של שמחה ניכרו על פניו של הכלב הצוהל, שהחל נובח לכיוון מסויים. הגביר כרע ארצה, חיבק את כלבו, סרק את פרוותו, הביט עליו במבט מזרה אימה והכלב מצידו ממשיך לנבוח.

שעה ארוכה ניסו אנשי הפמליה, בראשם מידענו, להפעיל את קסמיהם על הכלב הסוער שלא אפשר להם להמשיך בדרך, אך מאומה לא הועיל. לבסוף עזב הגביר את מקום ההתקהלות, ולעיניהם המשתאות של מלוויי שב לכרכרתו הוציא ממנה חפץ ארוז וחזר אל הכלב.

כלבי היקר, אמר רכות. שנים ארוכות שרתת אותי נאמנה, אבל מסתבר שדעתך השתבשה עליך. ירייה אחת שהדהדה ברחבי היער שמה קץ לחייו של הכלב האומלל, שבעודו שותת דם הילך באיטיות לעבר אחד העצים, שם כרע נפל ולא קם. **אנשי** השיירה המשיכו בדרך. בהגיעם העירה - שוד ושב. הגברתנים שהופקדו על שק הכסף גילו כי הוא איננו נעלם כלא היה.

בו במקום סבה השיירה על עקבותיה, והכל אצו רצו אל מקום היריד שכבר הסתיים, כדי לסייע לגביר בחיפושיו, או לכל הפחות להראות כמי שמסכים לעזור. השמועה פשטה בעיר, וכל אדם שלא היה עסוק באופן יוצא מן הכלל, השתתף בחיפושים הנרחבים מתוך תקווה לזכות בנתח מן השלל. כעבור מספר ימים החל הייאוש לכרסם בקרב אנשי פמלייתו של הסוחר וכעבור זמן לא רב, עשתה השיירה את דרכה חזרה לביתה, כלעומת שבאה.

השידות המוריקים כבר הדהיבו ושמש קצית עמדה באמצע הרקיע כאשר חלפה השיירה במקום שבו עצה הכלב את השיירה.

מן הראוי, חשב הגביר לעצמו, לחלוק כבוד אחרון לכלבי האהוב. בפנים קודרות ניגשו הסוחר ומשרתו אל גל העצמות שהעיד כי שימשו פעם כשלד לכלב עצום ממדים, ולתדהמתם, הבחינו במטבעות ובשטרות כסף רבים הפזורים באזור. מבט נוסף בהביר להם, כי פיסות הבד הפזורות בשטח, נקרעו משק הבד על ידי החיות ששיטעו את בשר הכלב.

התברר שהכלב הנאמן הבחין כי שק הכסף נפל ארצה, והוא ביקש בכל דרך להסב את תשומת ליבו של אדונו למתרחש. גם לאחר שאדונו ירה בו, בשאירת כוחותיו, צלע הכלב אל מקום נפילת השק כדי לסמן לאדונו את מבוקשו.

הרה"ג ר' משה קפלן שליט"א שנכח בשיחתו של הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל מספר, כי אינו יכול לשכוח כיצד דפק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל על הבימה בעוד קולו מרעים באזני השומעים: כלום גן עדן יקבל הכלב על מסירותו שאין לה גבולות? מדוע הוא כה נאמן לאדם? אין זאת, אלא משום שהקב"ה ברא את העולם כולו כדי שיוכלו יצירי כפיו לקיים את מצוותיו ואת רצונו, ולפיכך, משרתים רבים מסוגים שונים נבראו כדי לשרת את האדם.

דף נא/א בידוע ששלשה ימים קודם

אסור לך להזיק את החפץ שלך!

הלכות ממונות נידונות בהרחבה בסדר נזיקין, אותו סיימנו זה מכבר. ברם, בסוגייתנו טמונה הלכה חשובה ועקרונית בדיני ממונות, שיש לתת עליה את הדעת.

בגמרתנו מבואר, כי הרוכש בהמה לשחיטה (עיי' "נתיבות המשפט" סימן רל"ב ס"ק ג') ושחטה ומצאה "טריפה", ומן הממצאים עולה כי היתה "טריפה" עוד בשעה שנרכשה, רשאי להחזירה למוכר ולקבל את מלא כספו, שכן, מקח טעות יש כאן. החידוש בהלכה זו הוא, שאף על פי שהקונה נטל מן המוכר בעל חיים הראוי לרכיבה, חרישה ועוד [כל עוד ה"טריפה" בחיים], והחזיר לו פגר הראוי לאכילת כלבים בלבד, אין מוטל עליו לפצות את המוכר על נזק זה, שהוא גרם לו במו ידיו בשחיטת הבהמה.

לקוח שהשתמש בחפץ לצרכים מוזרים, יפצה את המוכר: הרמב"ם (הל' מכירה פרק ט"ז הל' ו, ז) פוסק את גמרתנו להלכה, והוא מדגיש כי "מכאן אתה למד" לכל מקח שהתגלה בו מום, שהקונה פטור מפיצוי המוכר על הפחתת ערך החפץ בגין השימוש בו, וכגון, הרוכש בד לתפירה, וגזרו לחלקים קטנים לצורך התפירה, ולאחר מכן התגלה בו מום, אינו צריך לפצות את המוכר, שלפני כן היתה בידיו יריעת בד גדולה הראויה לשימושים מסויימים, וכעת יש בידיו גזרים קטנים ששויים פחות בהרבה. ברם, הרמב"ם מסייג את דבריו, כי הקונה פטור, אך ורק "אם עשה דבר שדרכו לעשות... ואם שנה ועשה מום אחר קודם שיוודע לו המום [הראשון] מחזיר המקח לבעליו ומשלם דמי המום שעשה". כלומר, אם קונה הבד החליט להשתמש בו להדלקת מדורת ל"ג בעומר על קברו של רבי שמעון בר יוחאי, ובשעה שהוא טבל את הבד בחומרים דליקים הוא גילה בו מום, הוא רשאי אומנם לבטל את המקח, ולהחזיר את הבד ספוג השמן למוכר, אך עליו לפצותו על ההפרש שבין מחיר יריעת בד פגומה, לבין מחירה של יריעת בד פגומה הספוגה בשמן, שכן, הוא עשה דבר שאין דרכו לעשותו.

כדי להבין היטב את פסקו של הרמב"ם, עלינו להעזר במורי דרכנו, גדולי הדורות. שכן, לכשנתבונן בהלכה זו, תעלה בליבנו שאלה גדולה. תינח לגבי בהמה שנמכרה לשחיטה, הן המוכר והן הקונה יודעים בשעת המכירה, כי שאלת ה"טריפה", השכיחה בלא מעט בהמות, מרחפת מעל העיסקה, ומשכך, ברור, כי לפני שהקונה פוגם את הבהמה, עליו לוודא כי היא אינה "טריפה" וכי העיסקה שרירה וקיימת. ואם הטיל בה מומים לפני שבדקה, אין הוא רשאי להעמיד פני תם ולהחזירה למוכר כשהיא פגומה מכל עבריה בטענה שלאחר מכן גילה שהיא "טריפה".

ברם, כאשר ננסה להבין הלכה זו לגבי הבד הפגום, נתקשה קמעא. שהנה, המוכר והקונה אינם מעלים בדעתם בשעת המכירה שהבד פגום. הקונה נטל עמו את הבד מתוך הבנה וידיעה ברורה כי שלו הוא, והוא נהג בו כפי שאדם נוהג בחפצים שלו. מה, איפוא, הבסיס להוראה זו, שאם הקונה גזר את הבד כדי לתפור ממנו בגד והתגלה בו פגם הוא פטור, ואם הוא השתמש בו להדלקת מדורת ל"ג בעומר עליו לפצות את המוכר על הפחתת ערך הבד.

ובכן, בעל "נתיבות המשפט" (שם ס"ק ה) מבאר, כי אף על פי שהמוכר והקונה אינם מעלים בדעתם שהבד פגום, מכל מקום, לשניהם ברור, שאם ולכשימצא בו מום, הקונה רשאי לבטל את המקח, ולהחזיר את החפץ לבעליו. באותה שעה שהקונה הנלהב עמד להצית את הבד על קברו של רבי שמעון, הוא ידע כי אין חזרה ממעשהו. ברגע זה, הוא מזיק את הבד של המוכר, אם יתברר שמקח טעות היה כאן, וממילא עליו לפצותו על נזק זה בבואו להחזיר את הבד הפגום [כדין מזיק שחייב גם בשוגג, עיי' ב"ק כ"ו/ב ובתוס' שם כז/ב]. רק כאשר הוא משתמש בחפץ למטרה שלשמה נרכש, הוא זכאי ורשאי לבוא אל המוכר בידים נקיות, להערים לפניו את גזירי הבד הזעירים, ולטעון "קניתי בד לתפירה, השתמשתי בו לצרכים שעליהם הצהרתי בפניך בשעת הרכישה, תראה איזה פגם מצאתי" [עיי' שם שסיים "ומ"צ צ"ע". ועיי' בספר "נר למאור" סימן ס"ד להגאון רבי מרדכי אליהו רבינוביץ, תרמ"ט, שביאר עפ"י "השולחן ערוך" שם, סעיף כ"ה, שהלוקח הרי הוא כשומר שכו, ולכן חייב גם במה שדומה לגניבה].

דף נא/א מעשה ובא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכנסות מצד אחד וטרפה

בית הכנסות שניקב, וה'מופת' שאירע ל"חתם סופר" זצ"ל

דרכם של רבים מבעלי החיים, ביניהם הבקר והצאן, לאכול ללא הבחנה מכל הבא לפה. פעם אירע שמצאו חלקי מטריה במעיו של שור, ובמעיי בהמות רבות ניתן למצוא חלקי מתכת שונים. לפיכך, בימינו התקינו ברפתות רבות מגנטים רבי עוצמה, השואבים את גופי המתכת. שיטה נוספת הנהוגה כיום היא, השתלת מגנט בתוך גוף הפרה, השואב את גופי המתכת ומונע מהם לחדור לאברי הבהמה ולהטריפה. **גוף זר** המצליח לחדור למעי הבהמה נפרד מן האוכל ונכנס ל"בית הכנסות", שהיא קיבה קטנה הסמוכה לסרעפת. כאשר מחט, מסמר, או כל גוף זר אחר ננעץ בדופן בית הכנסות ונוקב, הבהמה "טריפה", כך מבואר בסוגייתנו, המוסיפה, כי גם כאשר נמצא נקב שאינו מפולש, ובצד השני של הדופן יש טיפת דם, הרי זו "טריפה" משום שטיפת הדם היא עדות לכך שהדופן ניקב מצד לצד.

כאשר דופן בית הכנסות ניקב, המקום מתנפת, מעלה סירכה ונדבק לטרפש, היא הסרעפת. לפיכך, חובה לוודא שבית הכנסות אינו דבוק לסרעפת ("זבח שמואל" בסוף דיני בדיקות), על ידי הכנסת היד בין בית הכנסות לסרעפת. והיה אם נמצאה סירכה וכנגדה נעוצה מחט בדופן בית

באדם, בחיר הבריאה, טמונים כוחות נעלים שהוענקו לו כדי לשמש את קונו, ועלינו להתבונן, איפוא, סיים הגאון, בייחודיותו של בן אנוש שרגליו עמדו על הר סיני, ולהתחזק בלימוד תורה ובמעשים טובים, שהרי זהו תפקידו עלי אדמות, לכך נברא העולם כולו!

המעניין לכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. טקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף מט/א אוווא בזווא וריאה ידיה בארבעה

זנב של 'הרינג'

בגמרתנו נאמר שמחירו של אווז הוא זנב, אך מחירה של ריאתו הוא ארבעה זוזים, משום שהיא נמכרת בתוספת סממנים והאוכל אותה מטיב עם מאור עיניו.

מספרים, כי יהודי נסע ברכבת ועמו דגים מלוחים עטופים בנייר עיתון. לפתע, עצרה הרכבת עקב תקלה. אט אט, כל הנוסעים החלו לנבור בחפציהם ולמצוא דבר מה לעסוק בו, וגם מיוודענו פרס את הדגים והחל להכשירם לאכילה ולקצוץ את זנבותיהם.

מולו ישב איכר נבער, אנטישמי מובהק שלא חדל להטיח בו נאצות מתחילת הנסיעה.

- מה אתה עושה? שאל האיכר.

- **קוצץ** את זנבות הדגים.

- **למה?**

היהודי ראה עם מי יש לו עסק, והשיב: זנבו של דג מלוח הוא החלק החשוב ביותר.

- **באמת?**

- **אהה**. מי שאוכל אותו מחכים.

"באוטובוס,
בדרך לעבודה.
תענוג!"

גם ר' יעקב, עו"ד
מבית שמש לא מוכן
ליותר על זה.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת טפסון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

הדף היומי

חולין מ"ז-נ"ג

ז'-י"ג שבט

הכוסות, הבהמה "טריפה", אף על פי שהנקב אינו מפולש (רמ"א י"ד סימן מ"א סעיף ח), כפי שנוכחנו בסוגייתנו לגבי טיפת דם שנמצאה כנגד נקב שאינו מפולש [4]

ברם, נחלקו הפוסקים בדעת הרמ"א, כיצד יש לנהוג במקרה שנמצאה מחט בחלל בית הכוסות. יש אומרים, שהבהמה אינה "טריפה" (שו"ת "צמח צדק הקדמון" סימן מ"ט, שו"ת "נודע ביהודה" י"ד סימן ט"ו, ועיין "דרכי תשובה" סימן מ"א ס"ק ע"א). את פסיקתם הם סומכים על שתי סברות שכתבו הראשונים (עיין הגהות אשרי פ"ג). א. עור בית הכוסות עבה מאד, ואין לחשוש שניקב אם לא נוכחנו בכך (עיין רש"י ומאירי לעיל מט/א). ב. בבית הכוסות מצויים תדיר אוכלים ומשקים, ויש להניח, כי אם המחט היתה נעוצה בדופן בית הכוסות, היא לא היתה נחלצת ממקומה, מחמת הלחץ המופעל עליה תדיר.

יש פוסקים החולקים עליהם וסוברים, כי גם כאשר נמצאה מחט בחלל בית הכוסות בלבד, יש להטריף את הבהמה (שו"ת "פנים מאירות" ח"ב סימן קכ"ט, שו"ת "חוט השני" סימן ס"ט, ועיין שו"ת "חתם סופר" י"ד סימן ל"ג, סימן מ"ה, שנוטה ג"כ לאסור, ועיין "דרכי תשובה" שם). לדעתם, יפה כוחן של סברות הראשונים הנזכרות, כל עוד לא התעורר חשדנו שדופן בית הכוסות ניקב. ברם, כאשר בית הכוסות הפריש סירכה, שומה עלינו להניח שתופעה זו היא תוצאה של נקב. ומשנמצאה מחט בבית הכוסות, יש להטריף את הבהמה לאחר הצלבת הנתונים - סירכה ומחט. "חתם סופר" זצ"ל (שו"ת י"ד סימן ל"ג) מעיד: "שראינו מימי רמ"א ואילך שבדקנו אלפים ורבבות בהמות, וכל שהיה לה סירכא נמצא מחט גם כן מונח... בתוך החלל" [ועיין ב"פנים מאירות" שם, שהחמיר אפילו לא מצא מחט וכדומה].

"שלום לך תלמידי הותיק מלא עתיק הרב האברך המופלא מו"ה עקיבא ני" אשר", פותח ה"חתם סופר" זצ"ל את מכתבו לתלמידו (שם סימן ל"ג), בו הוא מספר בהתרגשות על סייעתא דשמיא שזכה לה בהנהגת קהילתו. ה"חתם סופר" נהג להחמיר, שאם נמצאו סרכות מבית הכוסות לטרפוש, יש להטריף את הבהמה אם נמצאה מחט בחלל בית הכוסות שלה. בערב פסח אחד, באו לפניו השוחטים ופניהם נפולות - נשחטו עשרים וארבעה שוורים, וכולם נטרפו עקב המצאות מחט בבית הכוסות שלהם. החג קרב, ולא יהא בשר ליהודים. לאחר בדיקת הנתונים, הורה ה"חתם סופר" לבדוקים, כי הפעם הזאת יקלו, וכאשר הם מוצאים סירכה, ירוקנו את תוכנו של בית הכוסות לפני בדיקתו, ולאחר מכן יבדקו אם מחט אינה נעוצה בדופן. הוא לא פטרם מלפניו טרם שהחרימם בל יהינו לנהוג כך במקרים אחרים, וכי רק בערב חג פסח זה, הוא מתיר להם לנהוג כן מחמת הדחק [עיין שם את הסיבות להקל]. מספר ה"חתם סופר" בחדווה: "ומן אז יצאו מלפני, שחטו תשעה עשר בהמות זה אחר זה ולא היה שום סירכא ושום פקפוק ונדנדו כלל, ואמרתי ברוך ה' אשר הרחיב לנו ולא הוצרכתי לכנוס לקולא הזאת אשר לבי מאוד נוקף עליו".... בעל ה"פתחי תשובה" (י"ד סימן י"ג, י"ד) מביא מעשה זה לאחר שהוא מסכם את הנידון שעסקו בו, ומסיים: "העתקתי כל זה, להראות גודל כח הצדיקים". ראוי לציין, כי יש מההכשרים המהודרים כיום, שבשר ה"גלאט" שבהשגחתם, הוא מבהמה שאין כל סירכה בין בית הכוסות לטרפוש שלה.

[4] יש המקילים ואומרים, כי גם אם נמצאה מחט נעוצה בדופן בית הכוסות וכנגדה, בדופן החיצוני יש סירכה, הבהמה כשרה. דווקא אם נמצאה טיפת דם כנגד הנקב, יש חשש שהמחט יצרה חור מפולש, אך הסירכה עשויה להגרם גם על ידי נקב חלקי ("כרתי ופלתי" סוף סימן מ"א, והשאיר בצ"ע. שו"ת "תולדות יצחק" סימן ג. ועיין "דעת תורה" ס"ק ל"ד ו"דרכי תשובה" ס"ק ע"ט). בשו"ת "מלמד להועיל" (י"ד סימן ח, וראה מש"כ נגד מנהג זה) מעיד, כי כן נהגו בפולין, שתחבו אג"ץ קש למקום שבו המחט היתה תחובה [שמא הנקב עקום], ואם הקש לא עבר לצד השני הכשירו את הבהמה (וע"ע "ערוך השולחן" שם סעיף ל"ו).

- תן לי בבקשה שתי זנבות.
- שלשל לכיסי ארבעה רובל, ואתן לך את מבוקשך.
האיכר בלע באחת זנב של הרינג ובעודו מתכוון להעלים את הזנב השני, הוא פנה בטריוניה אל היהודי: היתכן? דג שלם עולה רובל בודד, ואתה מכרת לי זנב של דג בשתי רובל!!!!!!
- טוב מאד. אתה רואה, זנב אחד של הרינג וכבר נהיית פיקח...

דף נב/ב דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים
הכלב לא צריך להתערב בסכסוך שבין החתול והגדי!
בעיירת סלונים התגורר אדם אלים ועז פנים שלבה את אש המחלוקת. רבה של העיר, רבי אייזיל חריף, נזף בו על מעשיו, והלה העמיד פניו וטען כי כל מעשיו לשם שמים.
הגיב רבי אייזיל, ודאי אתה מכיר את הפיוט 'חד גדיא. החתול טרף את הגדי, ועשה שלא כהוגן. לאחר מכן הכלב נקם את נקמת הגדי וטרף את החתול. נמצא, שהוא נהג כהוגן, והמקל שהכה לא נהג כיאות, ויפה, איפוא, שרפתו האש. השתלשלות העיניים תוביל למסקנה שלא תיתכן, שכן, המקל הסורר נשרף על ידי האש, בצדק וביושר, והמים שכיבו את האש לא נהגו כהוגן, וטוב עשה השור ששתה את המים. נמצא, שלא היה על השוחט לשחוט את השור, ומלאך המוות פעל היטב כשהרגו. מדוע, אם כן, הקב"ה הרג את מלאך המוות שנהג כהוגן?
אה? צדיק.
אתה יודע מדוע? מפני שהכלב שהתערב בסכסוך הפרטי שבין החתול והגדי, הוא זה שנהג שלא כהוגן. מעתה, הקערה מתהפכת על פיה, המקל נהג כהוגן, והאש לא. המים פעלו בצדק, והשור עשה שלא כדיו. השוחט היה ישר דרך על ששחט את השור, ועל מלאך המוות היה להמנע מהריגתו. לכן, הקב"ה הרג את מלאך המוות!
כפעם הבאה, סיים ר' אייזיל חריף, כשהחתול והגדי רבים, אל תתערב... ("מגנזכנו העתיק, פסח").

לעילוי נשמת אבי מורי
הר"ר **אלתר יוסף מאירוביץ** ז"ל
ב"ר זאב ז"ל נלב"ע י"א בשבט תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו
הר"ר **אברהם זאב מאירוביץ** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **יצחק הרלינג** ז"ל
בן ר' משה צבי ז"ל נלב"ע י"א בשבט תשס"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הרב **אפרים צבי רימל** ז"ל
ב"ר יצחק מאיר ז"ל נלב"ע ט' בשבט תשל"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **יוסף מאיר רימל** ומשפ' שיחיו - נוה צוף

חוקי רוחנית מרגשת
ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא
לחודש התנסות חינם!
חייג עכשיו: 3029*
או שלח מייל לדוא"ל: veten@meorot.co.il

לעילוי נשמת
מרת **יהודית גיפמן** ע"ה בת ר' יוסף חיים ז"ל
נלב"ע י"א בשבט תשס"ח **תנצב"ה**
הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אילן גיפמן** הי"ו ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל